

**МБДОУ «Детский сад компенсирующего вида «Кустук»
МР «Вилуйский улус (район)» РС (Я)**

Аһаҕас дьарык аата: Туттуллубат маллартан оноһуктар
(бэлэмнэнии бөлөх)

Иитээччи: Григорьева Харчана Алексеевна

Вилуйск

Аһаҕас дьарык аата: Туттулубат маллартан оноһуктар (бэлэмнэнии бөлөх)

Сыала : туттулубат маллартан оноһук онорон оҕо айар дьоһурун сайыннарыы

Соруктара:

1) уерэтэр – оҕолорго араас ньымалары туһанан туттулубат маллартан оноһуктары онорорго үөрэтии

2) сайыннара - Оҕо онорон көрөн толкуйдуур дьоһурун сайыннарыы

- ситимнээх саҕаны сайыннарыы
- Оҕо билиитин-көрүүтүн, тылын саппаанын ханатыы

3) иитэр - Айылҕаҕа харыстабыллаахтык сыгыаннаһарга иитии

Туттар тэриллэр: фартуктар, фанераттан быһыллыбыт пазллар, кыыллар схемалара, араас өҥнөөх эрэһиинэлэр, кнопкалаах мастар, араас таҥас кырадаһыннара, стекалар, пенопластар, хордуонкаттан быһыллыбыт эһэ чаастара, проектор, мэтээллэр.

Түһүмэхтэр	Иитээччи хардыыта	Оџолор
Кириитэ	-Үтүө күнүнэн оџолор, мин аатым Харчана Алексеевна мин эһиэхэ Кустук уһуйаантан ыалдьыттыы кэллим. Эһиги ким диэннигий, бисииһэбин. -Оџолоор бүгүн биһиги элбэ5и билиэхпит, араас оноһуктары онорорго үөрэниэхпит, мастерскойга барыахпыт. Билигин мин көмөлөһөөччубун кытта билсиһиэхпит, манна кэлэн олорун.	Үтүө күнүнэн оџолор ааттарын этэллэр
Сүрүн чааһа	(презентация холбоно) Күннэй- Үтүө күнүнэн оџолор, мин аатым Күннэй, мин айылҕа оџотобун. Оџолоор эһиги айылҕаҕа сылдьаргытын сөбүлүүтү дуо? Айылҕаҕа тийэн тугу гынааччыгытый? Мин ыалдьыттары олус сөбүлүүбүн, кэлэн үөрэн көтөн, сынньанан баралларыттан. Ол эрэн, сорох дьонно кэлэн аһаан-сиэн баран бөхтөрүн, сыыстарын хомуммакка баран хаалаллар. Онно биһиги ийэ сирбит ытыыр, хомойор. Ол оннук буолбатын туһугар биһиги куруук бэйэбит кэннэ хомуна, дьаһана сылдыахтаахпыт. Иитээччи- оџолоор, Күннэй кыыс туох диэтэ? Тугу өйдөөтүтү? Маладьыастар. -Билигин оонньоохпут, мин эһиэхэ хартыыналары көрдөрүөм, эһиги сөп дуу сыыһа дуу диэн этиэхтээххит. Маладьыастар. -Билигин биһиги мастерскойга барыахпыт. Мин эһиэхэ араас ордубут материаллартан тугу оноруохха сөбүн көрдөрүөм, үөрэтиэм. -Үлэлиэхпит иннинэ биһиги фартук кэтэбит, таһаарытын харыстыбыт. --Керун эрэ оџолор, бу миэхэ фанера ордуга баар. Бу фанераны быраҕан кэбиспэккэ мин эһиэхэ оонньоуу онорон аҕаллым, оонньоубут да? -Бу манна араас кыылар саһан сыталлар, бу схеманы керен, батыһыннаран хомуйуохтааххыт. Маладьыастар, наһаа түргэнник онордугут, ханнык кыылар таһыстыларый? Саамай сөп. -Салҕыы барыаххайын, бу манна оџолоор хартыыналар бааллар, туохтан оноһуллубутарый? Саамай сөп. Хаптаһынна сап уонна тоһоҕо	Оџолор устууларга олололор Оџолор эппиэттэрэ Оџолор фартук кэтэллэр, бэйэ-бэйэлэотгэр көмөлөһөллөр Оџолор хомуйаллар, кыылар ааттарын этэллэр Оџолор

	көмөтүнэн араас хартыыналары норуохха сөп эбит. Көрүн эрэ оҕолоор, туох ойуута көстөрү? Маладьыастар. -Мин эһиэхэ эмиэ онорон аҕаллым, көрүн эрэ бу араас өгнөөх тоһоҕолор бааллар, мына биһиги оноруохпут. Оноруох иннинэ миигин болҕойон истин, хандах онороргутун кэпсиэм. -Бу өгнөөх тоһоҕолор бары сыппыралардаахтар, эһиги оҕолор бу сыппыралар параларын булуохтааххыт уонна бу тоһоҕо өгүн курдук эрэһиинэни кэтэрдэбит. Сыппыраларбытын 1-тэн 10-на дылы бэрээдэгинэн барабыт. Маладьыастар, мин этэрбин болҕойон истибиккин, наһаа үчүгэйдик онорбукку. Оҕолоор, көрүн эрэ ханнык геометрическаай фигура табыста? Саамай сөп, маладьыастар. -Салбыы барыаххайын, көрүн эрэ оҕолор манна эһиги тугу көрөбүтү? Саамай сөп, хартыыналар. Бу хартыыналар туохтан оҕоһуллубуттара буолуо? Саамай сөп, бу хартыыналар танас кырадаһыннарыттан оҕоһуллубут. Танас кырадаһыннара диэн бу биһиги бары кэтэ сыылдыар танаспыт ордуктара буолаллар. Бу хартыына пенопласт уонна танас кырадаһыннарыттан оҕоһуллубут. Бастаан пенопластка ойуу туьэрэллэр, бу манна ханнык ойуу көстөрү? Сибэккии, саамай сөп. -Мин эһиэхэ эмиэ бэлэмнээн аҕаллым, биһиги бугун сибэккии оноруохпут, ханнык сибэккиини буолуо? Саас аан бастаан тыллар сибэкки ханныгый оҕолоор? Ньургунун, саамай сөп. Бу ньургунуммутар туга тийбэти? Сэбирдэхтэрэ, саамай сөп. Үлэлиэххит иннэнэ бастаан миигин болҕойон истин, мин эһиэхэ бу хартыына хайдах онороллорун кэпсиэм, көрдөрүөм. -Бу биһиги иннибитигэр стека уонна танас кырадаһыннара бааллар, танас кырадаһынын ылабыт уонна стека көмөтүнэн бу барбыт суолу батыһыннаран симэбит. -Маладьыастар, наһаа үчүгэйдик онордугут. Сылайдыгыт да? Билигин биһиги сынньаныхпыт, хамсаныхпыт.эппитин сииммитин сынньатыахпыт. Хамсанылаах сынньаныы (муузыканнан хамсаныы)	эппиэттииллэр Оҕолор истэллэр, онороллор Оҕолор эппиэттииллэр Оҕолор эппиэттииллэр Оҕолор истэллэр, онороллор Оҕолор эппиэттииллэр Оҕолор
--	--	--

	Наһаа үчүгэйдик сынньанныбыт дии оҕолор, үнкүлээтибит, хамсанныбыт. Сылбыы барабыт да? Бу оҕолор тугу тутан турабыный? Саамай сеп, хортуонтан оҕоһуллубут дьааһык, бу хортуон дьааһыгынан тугу оноруохха сөбүй? -Көрүн эрэ оҕолоор, мин тугу онорон аҕалбыппын, туохха майгыннырый? Эһэ, саамай сөп, эһэ биһиги биир улахан адьарҕа кыырбыт буолар. Бу хортуонтан оҕоһуллубут эьэ конструктор курдук оҕоһулар, хас биирдии быһыыта сыппыралаах ону батыһыннаран 1-тэн 10-на дылы бэрээдэгинэн угаттыбыт. Оноруохха. Маладьыастар, наһаа үчүгэндик, түргэн баҕайытык онордугут, сөбүлээтигит да? Бу онорбут эһэлэргитин дьиэбитигэр ильдэ бараарын. -Бу манан үлэлээн бүттүбүт, фартукпутун устан ууруохха.	хамсаналлар, үнкүлүүлэр Оҕолор эппиэттииллэр Оҕолор истэллэр, онороллор Оҕолор эппиэттииллэр
Түмүк	Иитээччи-Тугу билбиппитин, кербүппүтүн, онорбуппутун Күннэйгэ айылҕа оҕотугар кэпсиэбин. Күннэй- оҕолоор, ханна сырыттыгыт? Туох сананы биллигит көрдүгүт? Саамай тугу сөбүлээтигит? Маладьыастар, бугун эһиги ити аата айылҕаҕа көмөлөстүгүт, бырабыллар маллары туһаҕа таардыгыт. Айылҕабатын киртиппэтигит, айылҕабытын харыстаахпытына харыстаан чэгиэн чэбдик буолуохпут. Көрсүөххэ диэри. Иитээччи- оҕолоор бугун эһиги элбэҕи сатыыр буоллугут уонна маастар аатын ыллыгыт. Ону туоһулуур өйдөбүннүк бэлиэ туттартыбын. Көрсүөххэ диэри.	Оҕолор тугу онорбуттарын кэпсииллэр.